

פרשת ויקהל
תשע"ז לפ"ק

- הספיקם הם לברוקלין ג' -

הדלק"נ	5:33
עלות	5:10
נץ החמה	6:22
סוף זמן ק"ש	8:39
שקיעה	5:52
מוצש"ק ר"ת	7:05

מבנה"ח אדר ב, המולד: דינסטאג ביינאכט
31 מינוט מיט 15 חלקים נאך 9

כרם בית שמואל

פניני תורה וחסידות

יו"ל בס"ד ע"י מכון כרם בית שמואל
שע"י חסידי אלכסנדר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מאמרים
מענייני הזמן

עת הבציר

ראש חודש אדר

בשער הכוונות מבואר שראש חודש נקרא "ראש החודש" שהוא הראש של החודש, והכל טמור וגנוז בהמוח ובמחשבה תחילה והכל בו נכלל. **ובהיום הזה נכלל כל שמחת החודש הבעל"ט בכח...**

(ספה"ק ישמח ישראל לר"ח אדר, ב')

אור מרדכי הצדיק מתגלה מר"ח

...ועוד יש לומר בפירוש המשנה, כי "משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כ"ט). ומתחיל להופיע **אור מרדכי**. לכן אמרו "מגילה נקראת באחד עשר", **פירוש שהאור נגלה כל אחד עשר יום מראש חודש עד יום אחד עשר** שאז יוצא בבהירות ורשאי לקרות בו המגלה לבני כפרים...

(ספה"ק עבודת ישראל)

זמן מסוגל להתפלל על התפלות

הנה ידוע אמרם ז"ל "הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר", ופירש **הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע** שהנה עיקר נכסי אדם הוא מעשים טובים, ובפרט התפלות שהאדם מתפלל שהוא מהדברים העומדים ברומם של עולם (ברכות ה'). וידוע כי עיקר תפלה הוא בלחש כדאיטא, ולכן נקרא התפלה בשם 'נכסים' לשון 'כיסוי' והצנע.

וזהו שאמרו ז"ל "הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר", **הרוצה שיתקיימו נכסיו ייטע שרוצה שיתקבלו תפלותיו, אזי יתפלל על זה בראש חודש אדר**, אז יפלה את תפלתו, "שנאמר אדיר במרום ה'" אדיר במרום הוא תפלה העומד ברומם של עולם, ועי"ז נעשה "הוי"ה" שהוא רחמים.

(דברי אמת)

עת התחזקות והשתוקקות

...להתחזקות היא ע"י שהאדם מקבל על עצמו להתחיל מחדש בכח, על ידי זה מחליף כח ומתחזק. וזה ע"י שמחה, **כי באם יש לאדם שמחה שופעת עליו חיות ממקור החיים, וממילא מחליף כח ומשתוקק בכל עת יותר ויותר**. והנה החודש הזה שנקרא אדר שמו מורה עליו שהיא עת התחזקות והשתוקקות ישראל לאביהן שבשמים, **וזה בלתי אפשר רק ע"י שמחה**. וזה שאחז"ל (תענית כ"ט). משנכנס אדר מרבין בשמחה, דהיינו ע"י השמחה מרבין את הקדושה.

(שם משמואל ר"ח אדר תרע"א)

מכרם רבותינו

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם

האדם את האמת לאמיתו כי כל מלאכתו הכל הוא אפס ותוהו, וכל הכח ממלאכתו הוא "לה' אלקיך" כח הקב"ה המחיה את הכל.

המלאכה נעשית מאליה ולא מפעולת בשר ודם

ובזה מפרש **רביה"ק היששכא ישראל זי"ע** את הפסוק בפרשתנו "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה'", פ"י בשבת קודש שאז אין שום פעולת בשר ודם, שהרי אסור במלאכה, והוא מקור הברכה דמיניה מתברכין כל שיטא יומי, נמצא שביים הזה ברבו יתיר יסגי ניכר בו כח השי"ת לבד, שמשפיע להעולם אף בלתי פעולת בשר ודם. וממילא יודעים מזה שאף הפעולות בשר ודם שהאדם עושה ופועל הם ג"כ רק מכח וחיות הבורא ב"ה, **וזהו ששת ימים תעשה מלאכה, והקרי היא תַּיְעֲשֶׂה שַׁנְעֶשֶׂה ממילא**, עכתדה"ק.

ובזה מיישב רביה"ק התפארת שמואל זי"ע את הדקדוקים הנ"ל, שהרי כשאמר להם משה רבינו ע"ה ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי וגו' שבת שבתון, היה מרמז להם בזה ב' דברים, א' מצות שבת קודש, וגם ידיעה זו הנובעת מתוך השב"ק שידוע כי ששת ימים תַּיְעֲשֶׂה מלאכה ר"ל שנעשה הכל ממילא, וכל פעולת בשר ודם היא גם כן רק בכח עזר העליון, וזהו שאמר להם "אלה הדברים אשר צוה ה'" שהכל בא ממנו ית' והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

קדושת שבת מסייע לקיום כל המצוות

ובאופן אחר מפרש **רביה"ק התפארת שמואל זי"ע** את הפסוק אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, שכוונת משה רבינו ע"ה בזה לומר להם לישראל **שקדושת שבת קודש מסייע להאדם שיוכל לקיים את כל המצוות וכל הדברים אשר צוה ה'**, וכמו שאיתא **בירושלמי** (ברכות פ"א) שמצוות זכור את יום השבת כלול ב"ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלקיכם", שהיא שקולה כנגד כל מצוותיה של תורה. וזה שאמרו חז"ל (שמו"ר כ"ה ט"ו) אמר הקב"ה לישראל אם תזכו לשמור שבת מעלה אני עליכם כאלו שמרתם כל המצוות שבתורה, היינו מפני ששמירת שבת קודש מסייע לשמור כל המצוות שבתורה.

(עפי" ספה"ק תפארת שמואל בפרשתנו ב' וג')

וספה"ק ישמח ישראל בראשית ב')

דקדוקים בפסוקי פרשתנו

בפסוק בריש פרשתנו "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם". ועיין **באור החיים הקדוש** כאן שהקשה "צריך לדעת טעם שהוצרך לומר ויקהל אחר שהוא דבר הרגיל בכל עת אשר יצוה דבר ה'". ועוד יפלא מלהבין מה שהתחיל כאן הצייון של שמירת שבת בלשון "אלה הדברים" שהוא לשון רבים ומשמע שיצוה כאן כמה ענינים, ולא נאמרה כאן רק מצוה אחת של שבת. שהרי תיכף להלן (פסוק ד') כשבא להתחיל ציווי המשכן ציוה כן כענין בפני עצמו ומתחיל שוב ב"זה הדבר אשר צוה ה'" והוא בלשון יחיד.

כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל

ומפרש **כ"ק מרן רביה"ק התפארת שמואל זי"ע** עפ"י הידוע **מספרים הקדושים** ששבת קודש מורה על ביטול כל כחות האדם, ורק השי"ת הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

והדבר מפורש היטב במשנת קדשו של **כ"ק מרן רביה"ק היששכא ישראל זי"ע** ואלו דבריו הקדושים ז"ל: בששת ימי המעשה שטרוד האדם במלאכתו מלאכת החול, ומשוקע בעולם העשיה שהוא 'עלמא דשקרא' אזי נתרחק מהאמת, ומדמה בנפשו שכל פעולותיו הן בעניני גשמיות והן בעניני רוחניות הכל בא מכחו וגבורתו. ובאמת צריך האדם לידע האמת כי מבלעדי כח וחיות והשגחת הבורא ב"ה לא נוכל לעשות שום תנועה, ע"ד (וה"א כ"ט) כי ממך הכל ומידך נתנו לך (כל העושר הזה בא ממך, וְהָאָ מִיָּדְךָ חֲזֹרֵנוּ וְנִתְּנָנוּ לְךָ - **מצודת דוד**) שבאמת הכל בא מכח החלק אלקי ממעל שנפח בקרבנו, וכמו שנאמר בתוה"ק (דברים ח') ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי החיל הזה, וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, וכמו שאמרו ז"ל "הוא יזיב לך עיטא למיקני נכסין", שהקב"ה הוא הנותן דעת וכח באדם לעסוק במשא ומתן ולהרויח וכדומה. והוא הדין בעניני רוחניות, אף העוסק ועובד עבודת הקודש וזוכה להשיג השגות ולדעת את ה', צריך לידע שהוא רק מכחו ועזרתו של הבורא יתברך, וכמאמרם ז"ל (סוכה נ"ב) אלמלא שהקב"ה עוזר לו אינו יכול לו.

וכאשר מופיע על האדם יקרת אור קדושת שבת קודש שהוא אור אמת, כמו שאמרו ז"ל **בירושלמי** (דמאי פ"ד ה"א) עם הארץ אימת שבת עליו והוא אומר אמת, אז מבין ומשיג

ויקהל משה

דב"ק כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר האחרון זצוקלה"ה
הי"ד שבפסוק זה נרמז מעלת האחדות וההתכללות
בתוך בני ישראל, כאשר מותאסים יחדיו ועושים רצונו
של מקום נחשב הדבר כשהרהר במקוה, והרמז **"ויקהל"**
בגימטריא כמנין 'מקוה'.

(כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר האחרון זצוקלה"ה הי"ד)

ויקהל משה את כל עדת

...וזהו שנאמר ויקהל משה את כל 'עדת' אותיות
'דעת', שזכו ל"דע את אלקי אביך ועבדה", וזכו לקבל על
עצמם עול מלכות שמים ולתקן החטא העגל, וזה שאמר
הכתוב **"ויקהל משה" גימטריא 'מלכות'...**

(ספה"ק תפארת שמואל א')

את כל עדת בני ישראל

דב"ק הרה"ק רבי ישכר בעריש מוואלברויז ז"ע
לפרש הענין, שאם אמנם סבור היה משרע"ה מכתחילה
לגיייר את הערב רב כדי לפרסם שמו יתברך בעולם, הרי
כשראה בחטא העגל שהערב רב שקועים עדיין בטומאת
מצרים ולפיכך סכנתם מרובה, חזר בו מדעתו. וכשבישרו
ה' על מחילת העוונות נזרר בנפשו ותחם תחומים
המבדילים בין ישראל לערב רב, והקהיל אך ורק את בני
ישראל בני אברהם יצחק ויעקב ואותם ציוה על הקמת
המשכן והזהירם על האחדות **"כל עדת בני ישראל"** כדי
שיהיו ראויים להשראת השכינה עליהם. (אוהל ישכר)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם

וזהו הרמז כשצוה להם משה רבינו ע"ה על בנין
המשכן אמר להם **"אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות"**
אותם, היינו שני דברים אלה, אחדות, וקדושת שבת
קודש, שהם עיקר הכנה להשראת השכינה.

(ספה"ק תפארת שמואל א')

ששת ימים תעשה מלאכה

הנה כתיב **"תעשה מלאכה"** לשון התפעל, ולא נאמר
"תעשה" להורות שגם בששת ימי המעשה, מ"מ בלי רצון
השם יתברך לא יעשה דבר.

(מי השילוח)

כל נדיב לבו יביאה

בפסוק כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. מפרש
השפת אמת ז"ע שיביא עם כל הנדיבות שבו, היינו
להכניס ולהניח את כל הרצון שבלב בזאת הנדבה. ועוד
פירוש אחר, שעל ידי נדבה זאת יביאו את כל נדבות לבם,
כי נדבת המשכן היה תיקון לכל ה'רצונות' של האדם,

אשכולות הכרם | סיפורי צדיקים מבין ערגות הכרם

לא תבערו אש וגו' ביום השבת

פעם בהיות כ"ק מרן רביה"ק הישיבה ישראל ז"ע
בעיר בערלין, ואז הוכרח להשתמש בטובתו של איזה
יהודי אשכנזי שהיה גדול שמו בין העמים. ואח"כ
כלתה נפשו של היהודי האשכנזי הזה שרבינו הק'
יבוא לבקר בביתו, עד שלא היה יכול להשיב פניו
ריקם, ובא אצלו. כמובן שהלה עשה כבוד גדול לרבינו
ועטר את השולחן בכמה מיני פירות ממינים שונים,
ורבינו ישב שם שעה מועטת ולא טעם כלום. ובצאתו
ביקש האשכנזי מרבינו שישאל ממנו מה שהוא רוצה
והוא נכון למלא משאלתו בכל נפשו ובכל מאודו.
ויאמר אליו רבינו הלא ידעתי כי אתה מחלל שבת
במסחר, אך זאת איפוא אבקש ממך שעכ"פ תשתדל
לזכור את יום השבת, וכל דבר אשר אינך אנוס מטעם
המסחר אל תעשה, ותזכור תמיד את יום השבת ולא
תחללה... ומאוד נתפעל הדייטש מזה החכמה נפלאה,
ויבטיח לו כדבריו. ולא עברו ימים רבים עד אשר עשה
לעצמו מסחר חדש וביום השבת היה החנות סגור
ומסוגר.

(תפארת ישראל)

לא תבערו אש וגו' ביום השבת

הנה יש אנשים אשר בבוא שבת קודש לוקחין
הקדושת שבת לקידושא רבא בכוס גדול וי"ש חזק,
וסובר שהוא בזה חסיד גדול כי בוער כלפיד אש
מהתלהבות הי"ש. ואפשר שעל זה הוא שמרמז הפסוק
"לא תבערו אש ביום השבת" והבן...

וכך אמר אב"ד הרה"ק רבי יחזקאל מקאמור ז"ע
כמו במים שאובין שאמרו רז"ל (שבת י"ד.) שבתחלה
היו טובלין במי מערות וכו' והיו נותנין עליהם מים
שאובין התחילו ועשאו קבע שהיו אומרים אלו ואלו
מטהרין וכו' עד שהיו אומרים לא אלו מטהרין לא
אלו מטהרין, גזרו עליהם טומאה, עיי"ש.

כך הדבר הזה, חסידים הראשונים עמדו בחצות לילה
לעסוק בתורה ועבודה בסיוגים וגלגול שלג ומקואות
קרים, וכדי להחיות את נפשם שתו מעט יי"ש גם כן,
ואח"כ שהתחילו ועשאו קבע לומר אלו ואלו מטהרין
שהעמידו זאת בחסידות עד שאמרו לא אלו אלא אלו
מטהרין - היינו שבשתיית היי"ש הוא עיקר בחסידות...
(דברי ישראל, וירא)

תבואת הכרם

גרגירים מאוצר הפלפול
והדרוש ובדברי הלכה

לכפר על נפשותיכם

כתב הרמב"ם (הל' שקלים פ"א ה"א) שמחצית השקל אינו נותנו בפעמים רבות
היום מעט ולמחר מעט, אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת, ע"כ. וכבר נתקשו בזה
המפרשים מאין מקורו, ולכאורה כוונתו מטעם האיסור האמור בתורה **"והדל לא**
ימעיט", אך מ"מ אכתי תיקשי הרי ממון מצטרף בכל מקום אפילו לזמן מרובה
ולמה לא יצטרף במחצית השקל אם נותן היום קצת ומחר קצת.

ובספר גור אריה יהודה להבחור העילוי והגאון רבי משה יהודה ארי' לייב
זעמבא (בנו של הגאון הגדול רבי מנחם זעמבא ז"ל, נפטר בדמי ימיו ביום י"ט אדר"ה) כתב דבר נחמד, לפי
דברי הגמרא (בבא קמא ק"י.) לענין גזל הגר אם החזירוהו חצאין לא יצא, מאי טעמא
אשם קרייה רחמנא (דצריך להחזירו בפעם אחת דומיא דקרבן אשם, ואין אשם לחצאין), וא"כ לפי זה
יש לומר שלמד הרמב"ם מדכתיב במחצית השקל **"לכפר על נפשתיכם"** הרי זה
דומיא דאשם ואי אפשר להביאו לחצאין.

אך לפי זה העיר שם עוד, מהא דתנן (שקלים פ"א מ"ה) אף על פי שאמרו אין
ממשכנין נשים ועבדים וקטנים, אם שקלו מקבלין מידן. וכתב ברע"ב שם לפרש
"מקבלין מידם" ובתנאי שימסורם לצבור לגמרי, כי היכי דלא להוי קרבן צבור
קרב משל יחיד, והיינו שמה שמקבלים שקלי נשים עבדים וקטנים הוא רק
בתורת 'מסירה לצבור' שהרי אינם חייבים באמת בנתינת שקלים, ורק מה שהם
מוסרים ממונם לצבור (כמין נדבה) לכן מקבלים מהם. וא"כ יש לדקדק שמשמע
מדברי המשנה **"אם שקלו"** היינו שנתנו שיעור מחצית השקל דייקא, ולכאורה אם
זה רק ענין של מסירת ממונם לצבור מאי נפקא מינה כמה מוסרות לצבור, ולמה
לי מחצית השקל דוקא.

ועל זה אכתי יש ליישב, דכיון דענין חיוב נשים הוא מפני 'שמביאה עצמה
לידי חיוב' ואז נוהג בהם כל דיני ופרטי המצוה, וכמו שכתב רבינו תם (תוס' ר"ה ל"ג.)
דנשים מברכות במצות עשה שהזמן גרמא, וכן הוא שיטת הראב"ד (בתרי"כ ריש פ"ה
ויקרא) דנשים שרי להם ללבוש כלאים בציצית, דכיון דנשים סומכות רשות, וכך
ניתנה תורה שיכולין להביא עצמן לידי חיוב עיי"ש. ולכן בעינן שתעשה באופן
דהוי קיום המצוה באיש, דהיינו בנתינת שיעור מחצית השקל דייקא כמו באנשים.

אך לפי זה - מוסיף הגור אריה יהודה היה אפשר לחדש דבר נפלא - התינוח
במה שנוגע לעצם 'שיעור' מחצית השקל, שפיר בעי באשה כאותו שיעור שבאיש.
אבל לענין זה שחידש רמב"ם ז"ל דבעי שיתן המחצית שקל בבת אחת, יש לומר
דאין זה נוהג בנשים, שהרי מצד 'מצות הנתינה' שפיר היה מצטרף אם נותן לחצאין
כמו בשאר דיני ממונות דמצטרף תמיד, אלא דכיון דיש בשקלים גם ענין כפרה
לכפר על נפשותיכם זה לא שייך לחצאין ומוכרח ליתן בבת אחת, וא"כ נשים
דלא ניתן להן כפרה זו [ובודאי לא מהני 'להכניס עצמן' בענין זה דכפרה דהוא
ענין התלוי בגבוה ולא ניתן אצלם לכפרה], וא"כ אולי היה מועיל להם גם בנתינה
לחצאין, שהרי מצד דין המצוה בלי הכפרה היה על כך שם נתינה. אמנם זה לא
שמענו שיהא חילוק בין נשים השוקלות לאנשים, וע"כ משמע דהוי תנאי בדין
המצוה שיהיה בבת אחת, וצ"ע בזה...

ומציין לדברי הרמב"ם בפרשת כי תשא (פ' י"ב) שכתב **"ורמז העשיר לא ירבה"**
והדל לא ימעיט ממחצית השקל לכפר על נפשותיכם - **שכל הצריך כפרה שהגיע**
לכלל חיוב המצוה יביא מחצית השקל אחר לקרבנות, והיינו שדעת הרמב"ם שאין
במחצית השקל משום כפרה, אלא הכוונה ב"לכפר על נפשותיכם" מי שהגיע
לכלל כפרה על עוונותיו חייב להביא מחצית השקל.

הגעגועים למצות שקלים

הנה מיתאמרא משמו של הגה"ק
בעל חידושי הרי"ם זי"ע (ילד כ"ג אדר)

במעלת שבת שקלים, שאז מתעוררת רגש אש קודש בכל איש מישראל, בהתעוררות וגעגועים למצוה נעלה זו של נתינת מחצית השקל, שמאוד היינו רוצים לקיימה, אך בעוונותינו הרבים חרב בית המקדש ואין לנו כהן בעבודתו ולוי בדוכנו, ואין ביכולתנו לקיים מצוה רבה זו.

תשובה
וענינים
אין להם שיעור

והוסיף החידושי הרי"ם ואמר שאף שלעין הרואה נראה ונדמה שבזמן שבת המקדש היה קיים אז היו בני ישראל מקורבים יותר אל המצוות והיה היכולת בידם לקיים, אך באמת הוא ההיפוך, שבזמן שביהמ"ק היה קיים היה בכך רגילות ליתן בכל שנה, אבל בזמן הזה כפי מידת הגעגועים של האדם אל המצוה, במידה זו נחשב קיום מצוותו ונתינתו, שהרי אין לנו הנתינה בפועל, וכל מה שנשאר בידנו הוא רק הגעגועים וההשתוקקות לקיום המצוה, ובזה גדלה מעלתנו, ולפי ערך התשובה והכיסופין כך יש בזמן הזה התעוררות מן השמים.

אנו מוכנים
ומשתוקקים
לתת מחצית השקל

וכיוצא בזה כותב גם הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע בתוך דבריו בספרו מחשבות חרוץ (אות ז) "באחד באדר משמיעים על השקלים להראות דבאמת אנו טובים בפועל למסור כל כיסופינו להשי"ת, ומקדימין שקלינו לסתום פה קטרוג המקטרג גם כן, ועכשיו שאין לנו שקלים בפועל נשלמה פרים שפתינו בקריאת הפרשה בציבור, שהרי אנו מוכנים בכל לב ומשתוקקים ומתגעגעים לקיים בפועל וליתן שקלים למקדש השי"ת הוא יתברך יזכנו לזה במהרה בימינו, וכל אחד מישראל מוכן לזה בכל נדבת לבו להוסיף כמה וכמה גם כן אם ירצו לקבל ממנו" עכ"ל.

הרצון והתשובה
קיימים
גם עתה

על דרך זה מבאר השפת אמת זי"ע (לפר' שקלים תרמ"ד) דהנה כתיב בחורבן בית המקדש "שישו אתה מושב כל המתאבלים", וכן כתיב "נהפך לאלב מחוליו", והביאור בזה הוא שכל מה שהיו יכולים להשיג בזמן המקדש בכח השמחה, משיגין עתה בגלות ע"י האבילות והצער בהעדר בית מקדשנו ותפארתנו. והנה עיקר השמחה בחודש אדר היה כאשר היו מכינים השקלים לתרומת הלשכה, וכן כל העבודות וההכנות לביהמ"ק הביאו שמחה בלב כמ"ש "מושב כל הארץ" שמשם השמחה יוצאה לכל העולם. וגם עתה שאין לנו בפועל עבודת ביהמ"ק אבל הרצון והתשובה צריכין למצוא גם עתה בזמן הזה, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה.

ומוסיף השפת אמת זי"ע "ויתכן שגם בסדר הדורות מצרפין בשמים הרצונות שבלבות בני ישראל גם עתה לאותן הדורות שהיו מקיימין בפועל". ומוסיף שיש לומר עוד, דעל ידי שחטאנו בעוד שבת המקדש היה קיים ולא עשו את העבודה בשמחה ורצון שלם כראוי, לכן צריכין עתה לתקן ולהשלים החלק האחר ע"י הרצון והתשובה" בלי עבודה בפועל. ובימים אלו מתעורר הרצון והנדבה בלבבות בני ישראל, וכמו שאמרו חז"ל באחד באדר 'משמיעין' על השקלים, היינו משמיעין רצון והתעוררות מן השמים ללבבות בנ"י, וכמו שנאמר "שמעי בת" והכוונה על בנ"י שנקראים 'בת נדיב', ויש להם כח שמיעה זו שהם יכולין לשמוע הקולות והתעוררות שיש משמים...

הקב"ה חישוב להם
לישראל זכות
שקלי העתיד

ומן הענין להסמיך לכאן את דברי כ"ק מרן רביה"ק התפארת שמואל זי"ע (לפר' שקלים ה) שמפרש את דברי חז"ל (מגילה י"ג) "אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים". ולכאורה הלא אז היה הבית המקדש חרב ואיך היתה זכות נתינת השקלים קיימת אז.

ומפרש רביה"ק התפארת שמואל עפ"י המבואר בספה"ק שהקב"ה מצרף להם לישראל אף זכיותיהם שהם עתידים לעשות בעתיד... וזהו הפירוש ג"כ בדברי חז"ל "הקדים שקליהם" היינו שהקב"ה הקדים זכותן שעתידין לשקול שקלים בזמן שבת המקדש יהיה קיים, לכפר גם עתה על שקליו של המן, כי מלפנים אותה גלית כן שצופה על העתיד שעתידין לעשות אחר הישועה. וזה שאמרו חז"ל והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים, מאי משמיעין מכריזין, רצ"ל שהקב"ה מכריז בשמים ממעל הזכות והמצוות ורגשות אהבה במצות שקלים שעתידין לעשות. וכן תמיד גם היום שנצרכים לישועה מבקשים אנחנו שירחם ה' עלינו בישועה קרובה בזכות המצות שעתידין אנחנו לעשות כשישיח ה' אותנו מכל אויבינו. וזה שאנו אומרים "אור פניך עלינו אדון נשא" בזכות "שקל אשא בבית נכון ונשא" פי' בזכות השקלים שעתידין לתת בבית המקדש שייבנה במהרה בימינו.

לקט אמרות טהורות ופנינים יקרים לפרשת שקלים

ד' פרשיות כנגד ד' יסודות

ואפשר כאשר מבואר בספה"ק דארבעה מיני ביטול החמץ המה לבטל את כל הרע מארבע היסודות שבאדם אש רוח מים עפר. הד' פרשיות אלה גם המה מרומזים לזה, בכח סגולת קריאת הד' פרשיות יעזרנו ה' לטהר נגעי לבנו מכל הד' יסודות. שקלים מרומז מטבע של 'אש' הראה לו לבטל כח היצה"ר מיסוד אש, שהוא הגאולה והכבוד וחמדת ממון.

ופרשת זכור נגד יסוד 'המים', שעמלק הוא הגורם לכל התאוות, וכן מיסוד המים נצמחו כל התאוות רעות רח"ל. פרה הוא 'אפר' פרה, החדוש הוא כנגד 'רוח' כמ"ש (יחזקאל י"א) ורוח חדשה אתן בקרבכם...

(ספה"ק ישמח ישראל לשקלים אות ט')

הראה לו כמין מטבע של אש

בפסוק זה יתנו כל העובר על הפקודים וברשי"י "הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל ואמרו לו כזה יתנו", הרמז שיראה להם כי חלק אלקי השופע בקרבם הוא כח ה' אלקיך "אש" אוכלה הוא, היינו ע"ד שאמרנו על פירש"י (בראשית ל"ז) ניצוץ 'אחד' יוצא ממפוח שלך ושורף את הכל, היינו שניצוץ מ'אלקי אחד' אשר בקרבך יוצא ממפוח שלך כמ"ש מאן דנפח מתוכו נפח, שזה הכח יש בקרב עם סגולה כאשר יפיו בחלק ניצוץ הזה, ואז ניצוץ אחד מהאור הזה דוחה הרבה מהחשך ושורף את כל המסכים...

ואולי הרמז "זה יתנו כל העובר על הפקודים", היינו אפילו ח"ו אם עבר על 'כל' שחטא ח"ו במדת יסוד שנקרא 'כל' ועי"ז הוא "עובר על הפקודים" שמסמא ומחשיך את אור עיניו עד שאינו רואה כל המצוות ומעש"ט כראוי ו'עובר' עליהם בדרך מקרה וארעי. אעפ"כ בכח האש יוכל לשרוף גם את המסכים והמבדילים מזה ולתקן הכל ולשוב לשרשו. ופרשת שקלים הוא שבת ראשונה מארבע פרשיות שהוא הכנה לקבלת התורה ברצון ואח"כ לזכות לקדושת החג הפסח הבעל"ט שאם יזכה אדם לדעת זה ע"י קריאת הפרשה הזאת ולהתעורר את עצמו ולחזק את עצמו בהתחזקות רב לכל לבא לידי נפילה רח"ל, ולידע בנפשו שיוכל עוד לשוב

בתשובה שלימה ולהיות אהוב וקרוב ונחמד וידיד. ועל ידי זה יראה כי כל העצבות והנפילה שהיה לו עד עתה היא עצת היצר להפילו לבור שחת ח"ו לבל יהיה נחשב בעיניו עבודתו להשי"ת הן בתורה והן בתפילה ומעשים טובים...

(ספה"ק ישמח ישראל שקלים ו' ז' ועיי"ש באריכות)

חציו זכאי וחציו חייב

בפסוק "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" פ' היינו מי שהוא עשיר בדעת ויודע את קונו, הלה ממילא "לא ירבה" פ' לא יעלה על דעתו כי רב הוא, יען שרואה רוממות השי"ת, וממילא יודע שפלות עצמו ורחקותו ממנו ית"ש ויודע שהוא עני בדעת, "לא ימעיט" היינו לא יתמעט בעיני עצמו ויאמר לנפשו נושא ח"ו, וכל זה זוכים "ממחצית השקל", היינו מקדושת מצות מחצית השקל, שעתה ע"י קריאת פרשה זו יזכו להתבונן ולידע כי כל אחד ואחד הוא רק בבחי' 'חציו' זכאי וחציו חייב, ומזה יתחזק ללב הנשבר ובל יתרום ללב העשיר.

(ספה"ק ישמח ישראל לשקלים אות ט')

באחד באדר משמיעין על השקלים

הנה אמרו רבותינו באחד באדר משמיעין על השקלים, ועיקר ענין השמיעה היא שיוכל להתחיל להיטיב דרכו מחדש, על ידי שנשמע בנפשות ישראל בראש חודש אדר שנתכפר ונתקן העבר, ובזה יתחזק הלב להיטיב דרכו מכאן ולהבא.

(תורת אמת לובלין)

שקלים - לשקול מעשיו

במשנה (שקלים פ"א מ"ד) העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא, ופירש הרה"ק רבי אברהם ישכר מראדאמסק זי"ע "כל כהן" היינו התלמיד חכם כמו שנאמר (מלאכי ב') כי שפתי כהן ישמרו דעת, "ששוקל" היינו ששוקל את מעשיו במאזני פלס אם ישירים הם או לא, "אינו חוטא" שמי שהוא ממארי דחושבנא לא במהרה הוא חוטא.

(חסד לאברהם)

עניני הארבע פרשיות

שני הפרשיות שקלים וזכור קורין קודם פורים, שהוא תיקון הנפש מפגם ה'עבר' והתעברות על המונע. ובפורים נגמר הישועה בפועל להיות נתקן כל העבר ולהתהפך הכל לטובה, ובזה אנו נעשים מוכנים לקבל הטהרה מחדש, ועל זה אנו קורין אחר פורים הפרשיות פרה וחודש.

(תורת אמת לובלין זכור תרל"ב)

זמורות הכרם

• אמרות טהורות על ספר תהלים •

פָּעִיר לְכֶמֶת תְּבֹזָה (ע"י כ)

ביונים של עשרת בני המן

ו...ל' דהיינו טעמא דאסתר לא בקשה לתלות את עשרת בני המן ביום הראשון אלא ביום השני, דהנה ידוע דפגם ברית גורם כפיפת הקומה וסילוק צלם אלקים כבזוה"ק. וע"כ ביום השני דזדוונות הסעודה של אותו רשע נחשבו לזכויות נתגבר כח צלם אלקים שבישראל וקיפת קומתם, ולעומתם נסתלק זה משכנגדם. על כן הגיעה העת לתלות את עשרת בני המן לקיים בהם (תהלים ע"ג) "בעיר צלמם תבזה", כי אין בזיון יותר מהתלוי כמ"ש הרמב"ן (דברים כ"א) שאין בכל המיתות מיתה מנוולת ובוזיה כמותו. (שם משפוטאל לזשון פורים)

וְאֵנִי כְעֵר וְלֹא אֶדַע (ע"י כ)

אמונה פשוטה בבחי' בהמה

שהיה דוד המלך ע"ה מדמה את עצמו לבהמה העומדת בשדה, והיינו שלא השיג עוד שום השגה בהשגת הבורא ב"ה, בבחי' בהמה, וכמו שאמר ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך. רק היה מאמין באמונה פשוטה ושלימה, ובמו שאמר הבעש"ט הק' ז"ע קודם פטירתו "אני מסלק כל השגות שהשגתי ובער אנכי ולא אדע רק מאמין אני".

(ספה"ק ישמח ישראל תולדות ר')

וְאֵנִי כְעֵר... פְּהֻמֹת הָיִיתִי עִמָּךְ (ע"י כ)

להכיר שפלות עצמו

וכמו שאמר הרבי רבי שמעלקא זצלה"ה שטהרת הנפש הוא מרומז במשנתנו (תרומו פ"ט מ"ו) "שתילי תרומה שנטמאו, שתלן טהרו מלטמא", והענין הוא שהגרעין זרע ההוא עיקרו ומקורו מן הארץ, ואם שתלו בארץ אחרי שנטמא הנה בכח זריעה ההיא בהדבק אותו למקורו ונעשית כח ההיול בטל אגב קרקע ויפרח ממנו טומאתו. כן על ידי מה שידוע האדם שפלות עצמו ומדבק עצמו לכח העפר ונפשו כעפר לכל, בהדבק אותה למקורה הוא מחיה את נפשו ומטהרה מטומאתה. והענין הוא שעי" ההכנעתו שידוע מצבו כי הוא בחי' אני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך ומאמין באמונה פשוטה שלימה בה' ומוצפה ומקוה לישועת ה', באמונתו הוא ממשיך חיות אמיתית, כמ"ש (תבוק ב) וצדיק באמונתו יחיה.

(ספה"ק ישמח ישראל לסוכות כ"ו)

ברכת מזל טבא לאנ"ש שהשמחה במעונם

הרב יוסף אשר רבינוביץ שליט"א, באר פארק... לרגל הולדת נכדו מו"ה נפתלי רבינוביץ הי"ו, לעקוואר... לרגל הולדת בנו מו"ה יואל פאשקעס הי"ו, באר פארק... לרגל הולדת בתו מו"ה אברהם ברוין הי"ו, פלעטבוש... לרגל הולדת בתו מו"ה יהושע גרינצווייג הי"ו, באר פארק... לרגל הולדת בנו מו"ה משה יונתן גרינצווייג הי"ו, באר פארק... לרגל הולדת בנו מו"ה צבי שטיינארצל הי"ו, באר פארק... לרגל הולדת בנו מו"ה נחמן נאלד הי"ו, וויליאמסבורג... לרגל הולדת בתו הרב משה בועז גרשון הי"ו, סאניס... לרגל נישואי בתו מו"ה משה אליעזר פרידמן הי"ו, אשדוד... לרגל הולדת נכדתו מו"ה שלמה זלמן פרידמן הי"ו, אשדוד... לרגל הולדת בתו

יהי רצון שיזכו לרוב תענוג ונחת דקדושה

נוטעי הכרם

הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדאמסק ז"ע בעל תפארת שלמה כ"ט אדר תרכ"ו

ואלה תולדות

רבינו נולד בערך בשנת תק"ס בעיירה וואלשצווי לאביו הגה"ח רבי דוב צבי ולאמו הצדקנית מרת פרימט שהיו מגזע היחס וממשפחת רבנים מפורסמים. ויקרא שמו בישראל שלמה ע"ש זקינו הגה"ק רבי שלמה מפניטשוב ז"ע בעל מחבר הספרים ויקהל שלמה ובית שלמה. ומסופר שכאשר היה אביו רבי דוב צבי יחד עם בנו רבינו שהיה כבן תשע שנים במחיצתו של הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע, ועברו כל הילדים בשורה לברך את החוזה בברכת שבתא טבא, כיון שראה החוזה את רבינו שאל אותו בן מי אתה? וענה הילד שהוא בנו של רבי דוב צבי מוואלשצווי, ויבקש החוזה להביא את האב לפניו ואמר לו "שים על בך עינא פקחא כי לנר גדול יהיה ברבות הימים".

כבר בגיל צעיר שלחו אביו אל העיר הגדולה פיעטרקוב ללמוד תורה בישיבת הגאון רבי אברהם צבי זצלה"ה בעל שו"ת ברית אברהם. רבינו העלה אז את חידושיו על הכתב, וכתב קונטרס גדול על עניני חזקות, אשר רובם נאבדו ורק מעט מזעיר נותרו לפליטה. כמול"כ למד רבינו אצל הגאון רבי משה אהרן אבד"ק קוטנא זצלה"ה.

בימי עלומיו נסע רבינו אל הרה"ק רבי אפרים פישל מסטריקוב ז"ע שנתן מהדור עליו, ורבינו החזיקו למורו ורבו כל ימיו, למרות שהיה בחור צעיר בעת הסתופפו בצל קדשו. אח"כ נסע להרה"ק רבי מאיר מאפטא בעל אור לשמים ז"ע, ובהמשך הסתופף גם בצל קדשו של הרה"ק רבי ישעי' מפשעברדור ז"ע, והרה"ק רבי ישכר בער הסבא קדישא מראדאשיץ ז"ע. לעת זקנתו נסע רבינו עם פעמיים לצאנז אל הרה"ק בעל דברי חיים ז"ע וישב לפניו כחסיד מן השורה.

בשנת תקצ"ד באו אליו ראשי קהילת ראדאמסק להציע לו את כסא הרבנות דשם, ואף שהיה אז דחוק מאוד בפרנסתו וחי חיי צער, סירב מתחילה, רק עפ"י פקודת רבו הרה"ק מראדאשיץ ז"ע הסכים לכך. רבינו רשם לעצמו אז לזכרון כמה דברים על הכתב, וסיים דבריו בזה הלשון "זלי אני עבדך תן לי ל"ב לשפות עמך הזה", ואחרי הסתלקותו כשמצאו את דבריו הכתובים נשתוממו מרוח קדשו, בכנהו שם ל"ב שנים עד הסתלקותו.

רבינו נדע שמו כפועל ישועות בקרב הארץ ורבים הגנו ממנו עצה ותושיה ונושעו מברכותיו הטהורים. כמו כן היה ידוע כעמוד צלותוהן ד ישראל בכח תפילתו ושירתו בנעימות ובדביקות עילאה, וצדיקי דורו הפליאו את כחו הגדול. רבינו נסתלק בערש"ק פורט ויקרא כ"ט אדר תרכ"ו באמצע עסקו בלימוד ספר הזוהר הקדוש, והובל לקבורה במספד גדול בעיר ראדאמסק. השאיר אחריו ברכה את ספרו הקדוש תפארת שלמה שנתקבלה ברגש קודש בכל תפוצות ישראל.

חכמת שלמה בקרבו

בימי חורפו של הגה"ק רבי שלמה הכהן מראדאמסק ז"ע כאשר נסע לצדיקי דורו היה פעם אחת בפרשיסחא אצל הרה"ק הרבי רבי בונם ז"ע, ולקח שלום מידו בחפזו והלך לדרכו והתערב בתוך המון החסידים. פתאום אמר הרבי רבי בונם ז"ע "היה כאן אחד שנתן לי שלום ונגע בידי והרגשתי שיש לזה חכמת שלמה בקרבו, מי הוא זה ואיזו הוא". והנה התפארת שלמה ז"ע בשמעו קול קורא הזה ידע כי אליו ירמזו מדברותיו ועשה חיש מהר פסיעות גסות לסטאנציע (אכסניא) שלו ולקח תיכף ילקוטו ותרמילו, ונסע מפרשיסחא, אבל הר"ר בונם ז"ע לא שקט ולא הניח, ושלה חסידיו לחקור ולדרוש מי הוא זה, עד שנודע שהתפארת שלמה היה כאן, ואז נתקשרה דעתו, ואמר "דמיתי כי איש אחר הוא אשר אינני יודע עדיין ממנו, אבל אותו אני מכיר ויודע היטב מכבר כי חכמת שלמה בקרבו..."

(נפלאות התפארת שלמה)

להשפיע עשירות על ישראל

התפארת שלמה פסק כדעת הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע שיש להשפיע עשירות לבני ישראל" (כידוע שהיה מחולקת בין הצדיקים בענין זה, אי יהא ענייתא לישראל או מוסב להשפיע להם עשירות כדורע, ואכמ"ל), וכן היה למעשה שכל תלמידיו וחסידיו ראדאמסק היה להם פרנסה בריוח ורובם היו עשירים גדולים מאוד...

העיקר שאתם תהיו גדולים

ידוע שהרה"ק התפארת שלמה היה ב' פעמים בצאנז אצל הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז ז"ע, ואחד מהם היה על חג השבועות שנסע לצאנז לחוג שם את חג השבועות, ובא בליליו הרבה מחסידיו ראדאמסק שנסעו עם רבם על חג השבועות לצאנז. אחרי שכל הפמליא הגיעה לביתו נאווה קודש של הדברי חיים הסתגרו שני הצדיקים בחדר מיוחד לבד, ובחוץ נשארו עומדים חסידים שהתחילו להתווכח אודות שני הצדיקים, כאשר חסידיו צאנז מכריזים שרבם הוא המנהיג הגדול ביותר שאפילו התפארת שלמה בא ומכניע את עצמו לפניו כחסיד, וחסידיו ראדאמסק עונים לעומתם שאדרבה עכשיו הוכח לעין כל שרבם הוא המנהיג היותר גדול, אחר אשר הראה לכל את ענוותנותו ושפלות רוחו שהשאיר את כל קהלו על חג השבועות ונסע לצאנז... באמצע הוויכוח יצא התפארת שלמה מחדרו של הדברי חיים ומיד הרגיש ברוח קדשו את נושא שיחתם (או אויל מחמת פקחתו ג"כ יכול היה לדעת שהתווכחו בדבר זה) פנה לעבר החסידים ואמר להם "וכי מהו הנפקא מינא אם אני הוא גדול יותר או שהצאנזער רב הוא גדול יותר, דער עיקר איז איר זאלט זעהן איר זאלט אליין זיין לייט..."

(פניני תורה וחסידות)

בהאי קטירא איתקטר

שבוע ימים לפני הסתלקותו של רבינו, נסתלק לגנזי מרומים הגה"ק בעל חידושי הר"ם מגור ז"ע (בשנת קודש כ"ג אדר תרכ"ו) אנשי ביתו לא רצו לצעריו ולא גילו לו את הדבר כי היו אוהבים נאמנים עד מאוד. אולם רבינו חזה את הדבר ברוח קדשו, וכשחתנו רבי ליפמאן ליטמאנאוויטש ז"ל שב מהלווייתו של הח"י הר"ם, חקר ושאל רבינו את אשר היה שם, ושוב אחז רבינו בזקנו ואמר "נתן רואה זקני כבר לבן", מקובלני מרבותי הגדולים כי בשעה שיתלך צדיק הדור יקראו גם לי לגשת לקבלת שבת לפניו בעולם האמות", (כידוע שהיה רבינו בעל תפילה נעים ומירות ישראל)...

בביל פטירתו אור ליום ערב שבת קודש באו שני אורחים חשובים ה"ה הרה"ק רבי צמח משידלאוועז והרה"ק רבי ארון מקראקא בן הרה"ק המאור ושמש ז"ע, וכוננתם היתה להישאר על שבת קודש במחיצתו של רבינו. כאשר לקחו ברכת שלום מרבינו ודברו אתו לא הכירו בו שום דבר, ואח"כ פנה רבינו אל רבי ארון ואמר לו "ארון נושא את נפשאי", והדברים היו כחידה סתומה. אמנם למחרת כאשר נח נפשיה דרבי אזי הובנו דבריו הק' שרבי ארון היה מנושאי ארנו של רבינו.

(תולדות התפארת שלמה)

גדולתו בספרו הק' תפארת שלמה

סיפר חסיד ישיש אחד שהיה מהמסתופפים בצל הקודש אדמו"ר זקני התפארת שלמה זצלה"ה, ואחרי פטירתו בשנה הראשונה נסע לאדמו"ר הק' בעל דברי חיים מצאנז זצלה"ה, וזה היה ביום הארציט של זקניו כ"ט אדר, והלך להדברי חיים לקבל ברכת השלום, ושאלו הרה"ק להיכן נסע בתחלה למי מהקדושים, השיבו החסיד הנ"ל לראדאמסק והיום היא הם הארציט של הרה"ק מראדאמסק זצלה"ה, נענה הדברי חיים אליו אנכי לא ידעתי שהיום הוא יום היאצט"ש של אדמו"ר מראדאמסק זצלה"ה ותיכף נתן להמשמש שלו איזה רייניש שיתן להרבנית וצוה לומר לה בשמו שתכין סעודה גדולה עבור כל המסובים לכבוד היאצט"ש של הרה"ק מראדאמסק. וצוה להמשמש לקנות נרות הרבה ולהדליקם בעת התפלה לכבוד היאצט"ש, והלך עוד הפעם להמקוה, ואחרי התפלה עשה סעודה גדולה עבור כל המסובים וצוה ליתן לו ספר תפארת שלמה ועיין בו בכל זמן הסעודה, ואמר תורה מהספר, והביט בכל הספר ודיבר רק ממנו.

ואח"כ אמר הדברי חיים בזה"ל "הנה הרבי מראדאמסק זצלה"ה הסתיר עצמו ממני ובחיינו לא הכרתי כ"כ גדולתו וקדושתו שהיה לו, ועתה אני רואה מהספר את גדלו וקדושתו שהיה לו באמת..."

(אשל שלמה)